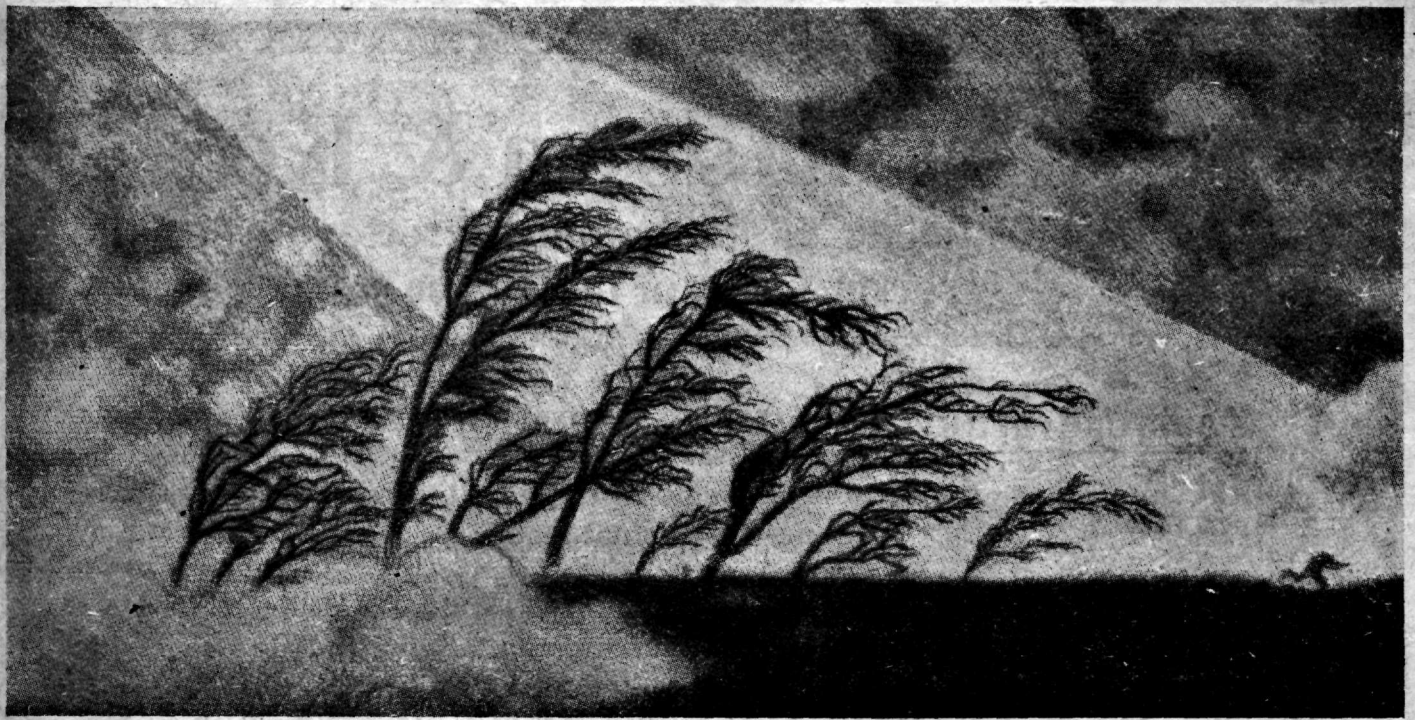

KAITSE KODU!

19. oktoober 1929

NR. 42

Hind 20 senti

SARU.

Tänases numbris:

- Kaanepilt:* Robert Blascheki joonistus «Põgenemine».
Dr. Lasberg: Meie igapäevane leib.
— Kui Tallinn oli hädas...
R. L. Šrapnelli killud. Pudenenud Saue lahingus.
U. K. Kuidas minust sai hea laskur.
— Kafetunnine sõda.
— Ajaviidet ja naljaraasukest.
Mailo Talvio: Kured.
— Male.

A. Tõnisson & Ko.

Suurim tööstuslik ja kaubanduslik ettevõtte erialal

Tallinn, Rüütli tänav 28/30

Telef.: Kab. 25, kontor 4-80, era-telefon 11-83

Telegrammi aadress: „TÖNISKO—TALLINN“

Tööstuse osakond: Keskküte, vesivarustus, kanalisatsioon: majadele, saunadele, supelusasutustele, meiereidele jne.
Kaevude puurimine käsitsi ja jõuga. Autogeeniline metallide keetmine. Sepa- ja masinatööstus.

Laod: Meie ladudes on alati saadaval suurimal arvul kõiki meie tööstuse alasse kuuluvaid materjale, nagu: torud, mustad ja tsingitud; katla-, malm- ja tsementtorud ja neile kuuluvad ühenduosad; vannid, klosetid, köögikausid, armatuurid, kraanid, ventiilid; käsi- ja jõupumbad sügavvee- ja harilikkudele kaevudele jne.

TALLINNA AKTSIA PANK

Tallinn, Vene tänav № 8.

Telefonid:

1-75 dir. Abramski kabinett & korier.
11-85 vekslisjk. & raamatupidamine.
33-85 kaubajsk., jooksvad arved &
välisjsk.

Toimetab kõiki pangaoperatsioone
sise- ja välismaal.

Kas tahate saada ilu-
duskuningannaks?

Tarvitage ainult

SEEP-KREEM
FASCINATA

Siis on Teil iludusku-
ninganna nimi kindel.

PÖÖRDE

habemeajamis-
tarvete

alale
toob

KREEM

FASCINATA

Ta muudab habemeajamise lõ-
bukuks. Hõõrutuna nahasse enne
selle seebitamist teeb ta habeme-
tüükad painduvaks kuni juurteni.

„Fascinata“ hoiab kokku habeme-
noateri.

A.-S. »SILVA«

Tallinn. Peakontor Merepuiestee nr. 17. ::: Telegr. aadress: „Silva“

Telefonid: oma keskjaam väljakutsega „Silva“.

Kauplused: Merepuiestee 17 ja Estoonia puiestee 19.

Metsa- ja ehitusmaterjalide ladu: Jaama 10, Narva mnt. 27.

Parimad režepeksumasinad: Arvika Roots.

Täiuslikumad põllutööriistade, masinate, rauamaterjalide, põlurammu ja naftasaaduste kauplused:

„Petter“ mootorid, „Rasevsky“ sahad, „Witte“ mootorid.

Tuntud ja kuulsad ainesindused:

„Firestone“ autokummid, „Studebaker“ sõidu- ja veoautod,
„Brockway“ veoautod, „Massey-Harris“ põllutöömasinad,
„D. W. F.“ kuullaagrid, „Th. Flöther“ põllutööriistad,
„Foss“ smirgelkäiad.

Suurim ehitusmaterjalide ladu:

Palgid, laudad, lubi, tsement, kips, telliskivid, katusepapp,
plekk, talad, naelad, värnits, klaas j. n. e. j. n. e.

Laiulatuslikuim metsaäri Eestis:

Oma saeveskid, tiseritöökoda, laevad ja eksport.

A.-S. Eesti-Petrol

S. Karja 4 ::: Tallinn ::: Telef. 6-72.

Petrooleum

Bensiin

Standard Motor Oil

Määrdeõlid

Nafta

Nujol

Flit

||| Laod igas fähisamas kohas Eestis. |||

KAITSE KODU!

Tellimishind: aastas 6 krooni, poolaastas 3 krooni, veerandaastas 1 kroon 50 senti, kuus 50 senti.

Üksiknumber 20 senti.

Kuulutuste hinnad: 1/4 lehek. teksti ees Kr. 50, tekstis ja tagumise kaane välisküljel Kr. 80, teksti järel Kr. 40 ja kaante sisekülgedel Kr. 60. — Vähemad kuulutused proportsionaalselt odavamad.

Nr. 42.

Ilmub üks kord nädalas.

Toimetus ja talitus: Tallinnas, Kaarli tän. 8, Kaitseliidu staabis. Tel. 370. Toimetuse kõnetunnid igal äripäeval kella 10—12 e. l. Kaastöö arvatakse ainult siis tasu alla, kui sellele tasunõudmine peale kirjutatud. Tarvitamata ja tagasisaatmiseks markimata käsikirju alal ei hoita.

Väljaandja: Kaitseliidu peastaap. Vastutav toimetaja: kol.-ltn. J. Maide. Tegev toimetaja: L. Sõerd.

Soovitame häid paberosse

MANON-BAAR-STELLA-DIVA

„Laferme“

MEIE IGAPÄEVANE LEIB.

«Kaitse Kodu!le» kirjutanud dr. E. Lasberg.

Toitlus on tähtsaim tegur inimese elus, sest oleb ju toitlusest suurimal määral meie tervis, töövõime ja vaimline ning füüsiline tublidus. Nagu ükski teine elav olevus, olgu see taim või loom, ei või olla toiduta, nõnda vajab inimenegi oma elu ülalpidamiseks mitmesuguseid aineid, mida me nimetame toiduaineteks ja missugused peavad sisaldama meie organismile vajalisi toiteollusi. On meie organismi varustamine sellele tarviliste toiduainetega üle normi piiratud, kannatame alatoitluse all, mille tagajärjena tekivad mitmesugused terviserikked; on aga toiduainete saamine täiesti katkestatud, siis ootab meid paratamatult näljasurm.

Toidu tarvidusest on inimene teadlik juba seitsaastaseks, kui ta elab maa peal. Seda tuletab talle meele kõige kategoorilisemalt näljatunne. Kihutatud kehvast piinavast näljatundest võib inimene otsida küllastust koguni sääraseist aineist, missugused normaalses olukorras inimese toiduna üldse ei või tulla kõne alla. Nõnda, näiteks, on inimesed söönud näljaaegadel mitmesuguseid loomatoiduks määratud aineid ja kõlbmata toidujätiseid, vaatamata sellele, et tagajärjeks olid rasked seedimisorganite rikked ja vigastused, missugused tihtipeale lõpsid surmaga.

Kuigi toidu tarvidus inimesele on teada juba in-

stinktiivselt ja toidu tarvitamine kestab juba niikaua, kui inimsugu elab maa peal, — on otstarbekohane toitlus alles hilisemate aegade, öieti möödunud sajangu saavutis. Otstarbekohane ehk ratsionaalne toitlus seisab nimelt selles, et süüakse vaid neid aineid, missuguseid vajab meie organism, sel määral kui ta neid vajab ja seesugusel kujul, missugusel nad kõige paremini on omastatavad.

Et selgitada küsimust, missuguseid aineid vajab meie organism, vaatame esiteks, milleks ta neid vajab.

Nagu teaduslikud uurimused näitavad, tarvitab inimene toitu selleks, et hoida alal oma keha kaalu, keha soojust ja töövõimet. Noored inimesed vajavad lisaks sellele veel toitu kasvamiseks ja töövõime väljaarendamiseks. Inimese organismi võib väga hästi võrrelda masinaga, mis selle või teise kvantumi energia eraldamiseks nõuab vastaval määral küttematerjali. Aga nagu ükski jõud või ükski energia ei või tekkida mittemillestki, nõnda ei teki ka inimmasina energia iseendast, vaid seda peab saavutama toiduainete ümbertöötamise teel meie organismis.

On olemas üks toiduaine, millest inimesele tema elu ülalpidamiseks teatud ajajärgul täiesti jätkub. See toiduaine on piim, mis, nagu teame, lapse toitmiseks esimestel elukuudel osutub täiesti küllaldaseks ja rahuldavaks. Piima koosseisu uurimine näitas, missuguseid toiteollusi peab sisaldama inimese organismile vajaline toit. Nõnda õpiti tundma, et me vajame nelja liiki toiteollusi: valkollusi ehk munavalget, rasvaollusi, süsivesikuid (suhkru-, tärklise- ja jahuollusi) ja vitamiine. Peale selle tarvitab meie organism veel mineraalsooli ja vett.

Et ettekujutust saada sellest, mis on valkollus ehk munavalge, võtame kõigile tuntud kohupiima ja kuivatame selle ära. Tulemusena saame piima valkolluse. Samuti, kui võtame lahja liha, mis sisaldab harilikult 75% vett, üle 1% sooli ja umbes 20% valku, ja kuivatame selle täieliselt ära, saame pulbri, mis koosneb peaaegaliselt liha munavalgest. Kõige laialdasemalt on aga looduses saadaval taimevalk, mida leidub kõikides taimedes, eriti aga teraviljas.

Valk ehk munavalge on väga tähtis toiteollus. Imik ehk rinnalaps ehitab valkollusest, mida ta saab emapiimaga, oma keha üles. Ta musklid ja organid kasvavad esialgu kõik selle valgu arvel; hiljem tarvitab laps lisaks ka taimevalku ja suuremas vanuses vajab ta ka lihavalku. Viimast võib aga väga piirata või hoopis välja jätta lapse toidusedelist, kuna ta kasvavale organismile ei ole olulise tähtsusega, nagu seda näeme nende loomade juures, kes oma keha ülesehitamiseks tarvitavad ainult taimevalku. Sellest näeme, et valkollus annab meile materjali meie organismi ülesehitamiseks, kusjuures kõige esiti tarvitatakse piima-alku, selle järele rohkem taimevalku, millele ka liha-

valku võib lisada juure, kuigi see ei ole olulise tähtsusega. Edasi on väga tähtsad toiteollused rasvaained, ükskõik kust nad pärit — taime- või loomariigist.

Kõik me tunneme piimast saadavat rasvaainet — võid, samuti taime rasvaaineid — mitmesuguste taimevõide ja -õlide näol — ning loomarasva.

Rasv on meie organismile peaaegaliselt soojuse- ja jõuallikaks, sest, nagu eelpool tähendatud, toidu ülesandeks on peale organismi ülesehitamise veel kehasoojuse alalhoidmine ja tööjõu arendamine. See rasv, mida me soojuse- ja jõuallikana ära ei tarvita, eraldub organismi kudedes rasvakihi näol, mis meile teataval määral osutub kasulikuks seepärast, et puuduliku toitluse juures säärane tagavararask kõige enne ära tarvitatakse, mis kaitseb organismi valku lagunemise ja hävinemise eest.

Süsivesikud mitmesuguste suhkru-, tärklise- ja jahuolluste kujul on meile tähtsad samuti soojuse ja energia muretsemise otstarbel. Kuna nad meie organismi poolt kõige enne ära tarvitatakse, siis kaitsevad nad valku ja rasva lagunemise eest ja omavad ka kokkuhoiu tähtsuse inimese organismi majanduses. Süsivesikuid saame peaaegaliselt taimeriigist pärit olevaist toiduainetest, nagu: leib, jahu, tangud, kartulid, kaalikad, porgandid, suhkur jne. Loomariigi toiduainetest annab süsivesikuid peaaegaliselt piim piimasuhkru näol.

Peale eelpool mainitud toiteolluste on meie organismile väga tähtsad veel vesi, mineraalsoolad ja vitamiinid.

Iima veeta kuivaksid meie koed täiesti ära, ja kui me ei tarvitaks sooli, siis hävineksime soolanälja tagajärjel. Inimese keha eraldab endast päevas umbes 3 liitrit vedelikku ja selle peab ta saama tagasi. Vesi on meile tarviline nimelt soolade lahustamiseks ja nende edasitoimetamiseks organismi kudedesse viimaste mah-lade täiendamiseks. Üleliigne vesi eraldatakse välja neerude kaudu. Kaotades 2—3 prots. oma veest tunneme janu, mis tähendab, et organism nõuab vett; kaotavad meie organid aga 20—22 prots. oma veest, siis ähvardab meid juba surm. Harilikus elus ei ole meil karta veepuudust, kuna me seda söögina ja jookina küllaldaselt saame.

Soolad on meie organismile eriti suure tähtsusega, kuna nad tungides rakkude protoplasmasse võtavad osa rakkude ja organite ülesehitamisest ja keha mah-lade kujundamisest.

Harilik segatoit, mida tarvitame, sisaldab kõik organismile vajalised soolad (K_2O , Na_2O , CaO , MgO , Cl , P_2O_5 , SO_3 , Fe). Ainult keedusoola ehk kloornaatriumi üksi tarvitame normaalses olukorras päeva jooksul 10—12, sageli koguni 15—20 gr.

Suur tähtsus on raual (Fe), mis on tarviline vere kujundamiseks. Rauda saame kõige suuremal määral rauaoksüüdi kujul (Fe_2O_3) taimeriigi saadustest, nagu: leib, herkulo; loomariigi saadustest sisaldavad kõige rohkem rauaollust munakollane ja liha. Sama rikkalikult kui lihas leidub seda ka hernes, maasikais ja spinatis.

Saue manöövritele sõitnud Soome kaitseliidu pealikud saabumise järel Tallinna sadamas.

KUI TALLINN OLI HÄDAOHUS...

Kaitseliidu suured taktikalised õppused Tallinna külje all.

Läinud laupäeval, 13. oktoobril, sai kaitseliidu Tallinna malev teate, et roheline vaenlane on maandunud Paldiski lähedal Lahepere lahes ja kavatses oma dessante maale saates otseteed Tallinna peale tungida.

See põrutav teade pani kihama kogu pealinna kaitseliitlaskonna, kes tõttas täies relvas ja varustuses ajaviimatult maleva staabi juure Kaarli tänavale, et koguneda vaenlasele vastu löögi andmiseks. Pealelõunaks oli koos umbes 800 meest, kes saadeti ka kol. F. Pinka üldjuhatusel saabuva öhtu hämaruses mööda S. Pärnu maanteed välja, et panna teele tõkkeid vaenlase tungimisele Tallinna sihis.

Esiialgu asusid teele luurejõud, kes kohtusid Pääsküla liinil vaenlasega, kes oli saatnud siia oma eelväed positsioonide kindlustamiseks. Tormiline ilm nimelt ei lubanud kõiki roheliste vägesid laevadelt korruga maale tuua, mispärast enne eelväed välja saadeti Tallinnast tulevate kaitsevägede pealetungi pidurdamiseks.

Esimesed kokkupõrked toimusid nii Pääsküla ümbruses, kus jätkus püsside ja kuulipildujate raginat mitmeks tunniks. Tallinnast kohale jõudnud abiväed aitasid lüüa vaenlase siiski taganema ja Pääsküla jõe ülekäigukohad vallutati suurema vaevata. Öö, vihmase ja pimedana öö saabudes loobuti siiski suuremast tegevusest ning kogu öine „sõda“ piirdus vaid üksikute luurekäikudega, mille vältel õpiti

tundma vaenlase positsioone. Peajõud nii roheliste kui ka siniste juures oli viidud öökorterritesse — puhkama hommikul oodatavate suurte atakide vastu.

Juba enne koitu — kella 5—6 ajal hommikul — tulid esimesed teated Tallinna kaitsete esimestest pealetungidest rohelisele kaadritele, kes löödi pinevate heitluste järele järkjärgult ja jupp-jupilt välja oma öistelt positsioonidelt kuni Saue asunduseni, kus hommiku kella 11 oodati Tuhaveski ja Külmallika rajoonis otsustavat pealahingut. Seda suurt sündmust on Tallinnast sõitnud jälgima kaitseminister O. Köster oma abi kindral Lille saatel ja kogu meie pealinna generaliteet vabadussõjaaegse ülemjuhataja kindral J. Laidoneriga eesotsas.

Saue asundusse paigutatud peastaabis on kõikide närvid tõmmatud nagu traadile. Käskjalgade alalised sõitmised ja telefonogrammide edasi-tagasi liiklemine loovad päris tõelise sõjalise õhkkonna. Asundusest voolab juba läbi väeosi — kõik tõttavad suurte löömingute positsioonile. Lähestikus lõhkevad fugaasid manavad esile mitte üksi lahingu tõelikkuse, vaid panevad klirisema ka kõik Saue end. härrastemaja aknaruudud.

Kell on 10 läbi. Tuhaveski-Külmallika liinil võsastikus plagisevad kuulipildujad ja jalavägede püssituli külvab surma ja hukatust

jändriku võsastikuga kaetud lahingtallermaale. On juba esimesi „surnuid“ ja „haavatuid“.

Kaitseväge lennukid löövad ülalt vahvasti sekka kogu sellele suurele sõjamängule, mille elevus on jõudnud oma kulminatsioonipunkti lähikonda.

Mõne aja pärast antakse siniste poolt signaal üldiseks rünnakuks. Oodatav pealetung viibib siiski mõnikümmend minutit ja üldine lahingukära pääseb sedamoodi lahti akadeemilise hilinemisega. See ei vähenda aga põrmugi atakeerimise indu, ennem ta veel suurendab seda, kuna vahepeal tegevuseta seisnud või paigal-püsimisest külmanud löögimehed tungivalt vajasad kondipärast tegevust. Seetõttu arenes ka üldine pealetung ummisjalu jooksmiseks vaenlase peale, kes, taandudes jändriku võsastikku, külvas endiselt olematuid kuule ründava vaenlase ridadesse.

Kui arvati juba, et küll saab, andis manöövri üldjuht kol.-lt. J. Maide käsu sõjategevuse lõpetamiseks. Lahing — Saue lahing — oli läbi.

Sirgetes ridades koondusid pooled Saue härberi esisele, kus enne asumist kapsasupi kallale kuulati veel ära juhtide arvamisest üldise lahingkäigu kohta. Kuigi valas vihma nagu oavarrest, kuulati poolte juhtide ning vahekohtunikkude arvustused, samuti kaitseministri, kindral Laidoneri ja kindral Roska kõned ära kõige suurema tähelepanekuga. Kaitseleidu ülema sütitavate sõnade järele lauldi üheskoos „Eestimaa, su mehemeel...“, ja nälgitud sõjamehed võisid asuda auravate supikatelde juures oma isu kustutamisele.

*

Kaitseleidu seekordsed taktikalised õppused lõppesid halva ilma peale vaatamata paremini kui seda oodata võis. Üldistes joontes tä-

hendasid kõik juhid, et manöövri tulemustega võib jääda rahule. Vabadussõjaaegne vägede ülemjuhataja, kaitseleidu vanematekogu esimees kindral Laidoner, kes manöövrite käiku jälgides isiklikult tungis otse sõjamõllu keerrisesse, tunnistas õppuste lõppedes avameelselt, et paiguti õnnestus too katseline sõjapidamine paremini kui moodne pärislahing. Kindral Laidoneri tõenduste järele leidnud ta roheliste positsioone, mis olnud kindlustatud seevõrra tugevasti, et vaenlasel, käesoleval juhul sinistel, oleks tõelise sõjapidamise juures olnud sealt kui mitte võimatut, siis tõesti raske läbi murda.

Pärast selgus veel, et manöövri puuduste analüüsimisel leiti paiguti nõrgalt korraldatud olevat side, mille tõttu mitmel puhul lahingtegevuse normaalset arenemist takistati. Veel leidis märkimist enamjao malevlaste nõrk riietus, eriti paistis see silma puudulikkude jalanõude poolest. Paljud olid tulnud manöövri lakkkingades, teised kergetes saabastes, missugune asjaolu halva ilmastiku ja paiguti läbipääsmatute teeolude juures lõi üksikutel juhtumitel alla inimeste tuju, kuna märgade jalgadega poris soperdamine ei pakkunud just kõige suuremat lõbu. Siiski ei vähendanud see võitlusindu ja manööver viidi edukalt lõpule malevlaste puudulikkude jalanõude peale vaatamata.

Need ligi poolteisttuhat inimest, kes manöövri kaasa tegid, näitasid jälle kord selgelt, et meie kaitseleidit oskab kasutada tema kätte usaldatud relva. Kõige tähtsam oli aga see, et kõikide manöövrist osavõtjate nägudelt võis lugeda, et juhul, kui kord tõesti peaks tarvis olema relvi paupadrunit asemel laadida lahinglaskemoonaga, siis meie kodukaitsjad teevad seda samasuguse õhinaga kui äsja toimunud manöövrite juures.

ŠRAPNELLI KILLUD.

PUDENENUD SAUE LAHINGUS.

Meil on ülemjuhataja.

Tegevus hargneb roheliste vastupanu-positsiooni eel. Sinised tungivad ägedasti peale ja ähvardavad iga moment kaitsjate vastupanu-joone murda läbi. Eriti raskeks teeb seisukorra veel asjaolu, et võitluste tulipunktis, s. o. rügemendi keskkohas, on kaitsja poole ees mets ja kohati kõrge ning tihe võsastik. Siniste lööki võib oodata iga silmapilk ja igast suunast.

Roheliste kolmas kompanii on teinud kõik kaitse kõvendamiseks, kuid siiski käib kompanii pealik mureliku näoga ringi. Julgestusosad on löödud tagasi, eel-

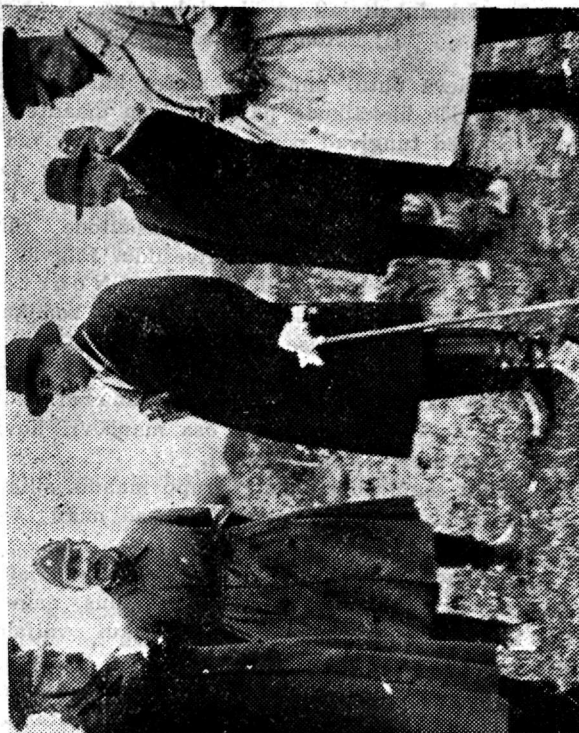
seisev mets ja võsa otse kihiseb sinistest, ei ole kohta, kuhu luuretki saata, et hankida andmeid vastase kavatsuste kohta.

Pikaajalise pinevuse järel tuleb kergendus (pärast selgub küll, et vaid ajutine): kompanii paremast tiivist Külmalliku juures läheb üle varupataljon, mille moodustavad värsked Läänemaa mehed, et edukalt peale tungivale sinistele anda kõvem hoop.

Kiiresti liiguvad kolonnid ja kolonnikesed üksteise järel metsa. Pataljon tungib peale täie auru all.

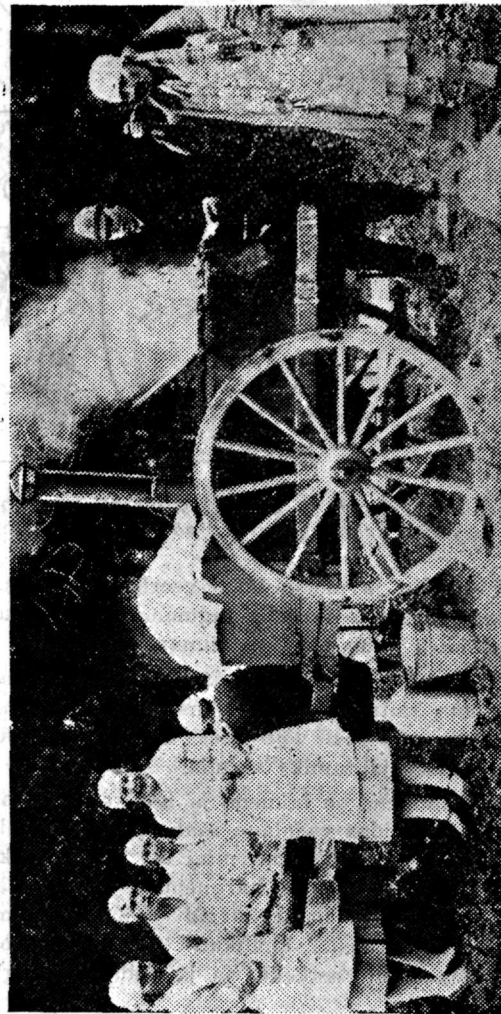
Tagajärjed on silmaga nähtavad ja käega katsuta-

Momentivõtted Saue manöövrifelt.

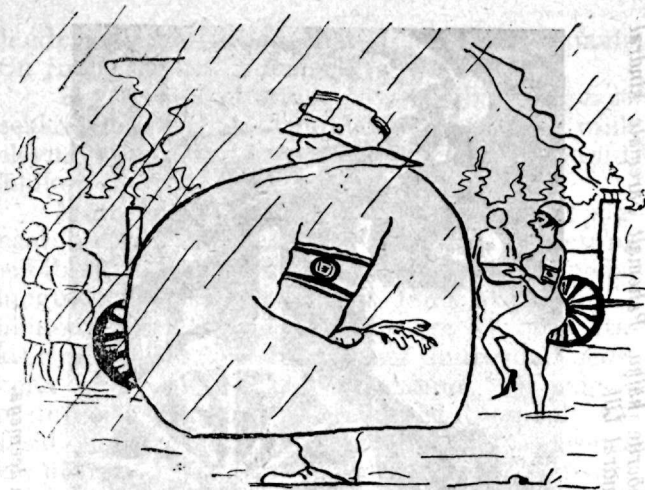

Pahemal: Rohelised palavas võitluses, pealetunginate siniste vastu.

Paremal: Kõrged külalised jälgimas manöövrite käiku. Pahemalt paremate kindral Pöder, kindral Roska, kaitseminister Kõster, Harju maavalitsuse esimees Kurris ja kindral Lill.

Pahemal: Manöövrite läbiharutamisel Saue mõisas. — Paremal: Supikatel aurava teemega.

Ülempealik Habicht — siniste supiminister, korraliku toitmise kehastus ja hea söögitsu eeskuju.

vad: võsastiku ja metsa lääne-veerikustest väljatikkuvad sinised tõmbuvad juba tagasi. Paukude ragin ja võitluse kära kaugeneb iga silmapilguga.

Positsioonil olev kolmas kompanii jääb paigale ja jätkab oma kaitse organiseerimist, — mets on suur ja lai, ei tea, mis seal võib veel läänlastega juhtuda. Ollakse igaks juhtumiks valmis.

Kuid inimene on inimene ja igaüks tahab oma silmaga näha, kuidas vaenlane saab „peksta“. Mehed kipuvad püsti, et niiviisi paremini üle madalate kadakapõõsaste jälgida tegevuse hargnemist. Ei kohuta vaenlase lennukid, kes nagu kurjad erilased sumisevad meeste peade kohal. Pealikute manitsused panevad mehi maha ainult hetkeks, on ja jääb ju ikkagi „oma silm kuningaks“.

Vahekohuski on muutunud veidi pehmemaks ning ei avalda oma survet, sest Saue manööver on ikkagi õppus ja las' osavõtjad saavad mõne minuti jooksul pildi lahingu üldkäigust, mida ei võimalda kohanemine kadakapõõsa külje all.

Huvi haripunktil ligineb vasakult tiivalt kindralite grupp vabadussõjaaegse ülemjuhataja kindral Laidoneriga eesotsas.

„Kindral Laidoner tuleb,“ teatab vahekohtunik kompanii pealikule. See ütleb seda edasi oma malevalastele.

Ükski lahingkäsk ega teade ei lennanud nii kiiresti üle ligi poole-kilomeetrilise rinde.

Ei mingit muud lisandust ega korraldust.

Ühe hetkega on kompanii nagu maa külge naelutatud, relv käes on iga mees võitlusvalmis. Kadakapõõsaste vahel valendavad ainult valgesidemeliste mütside read.

Nagu vabadussõja ajal see kuju tõmbas kaasa vägede hulki tegutsemisele, nii ka siin sama mees ilma sõnadeta juhivad hulgad ustavaimale ja pühakuimale kohusetäitmisele.

Eesti kodukaitsjail on ülemjuhataja ...

Noored kotkad.

Laupäeva õhtul pimeduse alates käib äge lahing Pääsküla jõe ülekäikude pärast Pärnu maantee rajoonis. Sinised tungivad peale jalgväega, tungivad peale soomusautodega ja siis koos jalgväega ning soomusautodega.

Roheliste luursalk koos soomusautode rühmaga kaitseb visalt maantee- ja raudteesilda. Jalgväe rühma koosseisus tegutseb ka kuueliikmeline „Noorte kotkaste“ jagu, napilt üle kümneaastased kodukaitsjad. Valged lindid üle õpilase- või sonimütsi. Tähendab — rohelist. Sõjamehed on varustatud väikekalibriliste püssidega (kahju, et nende jaoks puuduvad paukpadrunid ja kotkad ei saa võtta osa manöövri huvitavast tegevusest — laskmisest).

Süüdlit tegutseb kotkaste grupp maanteesilla kaitsemisel. Maastikule kohanenult on nad nagu väikeste mätaste rida jõepevel.

Ligi kahe tunnilise võitluse järele on roheliste luursalk sunnitud taganema. Väike segadus, nagu alati, kui tuleb pimedas tõmmata tagasi, kui väljalöömise surve ei ole vajaliselt suur.

Pataljoni vanem-kohtunik sammub üle raudtee luursalga pealiku komandopunkti olukorda selgitama. Võsastikud ja traataiad, see Harju maastiku ise ärasus, on pimedas eriti tülikad.

Teel tuleb vastu väikeste meeste grupp.

„Kust ja kuhu nüüd, noored?“

„Käisime Juhani talus.“ (Seal nimelt oli luursalga pealiku komandopunkt.)

„Kas luursalga pealik on seal?“

„Ei ole, on ära läinud,“ seletab meeskonna vanem tragilt. „Kedagi ei ole seal, kõik on jalga lasknud, isegi padrunid olid maha jäetud. Tõime padrunite kastigi ära.“

Tõepoolest pisikesed mehed tassivad endi vahel rasket paukpadrunite-kasti.

„Aga kuhu nüüd lähete?“

„Maantee peale, seda mööda liigub osa luursalgast tagasi.“

Selgub, et käesoleval momendil noored kotkad tegutsevad oma algatusel ja nende juure antud „vanamees“ on imelikul kombel läinud kaduma.

Muret ei ole mingisugust. Kotkad teavad, mis teha ja kuhu minna. Ei, pimedust nad ei karda, siniseid ka mitte ja kiiresti kaovad väikeste meeste kogud maantee suunas pimedusse.

Kogu öö läbi käib kibe võitlus mõni kilomeeter tagapool Hüüru jõel Topi silla vallutamise pärast. Kolm korda sinised ründavad silda ja neljandal korral vallutavad selle vastu hommikut.

Kogu öö noored kotkad löövad kaasa. Väsimus, vihm ja pori ei tähenda neile midagi. Tegevus on äärmiselt pinev, sest roheliste jõud on väikesed.

Luursalka kuuluvad viis ratsanikku aga lähevad õhtul hobuseid söötma ja söödavad neid öö läbi, olgugi, et on korraldus minna tagasi luursalga juure. Ka ja-

lastatult ei leia isegi osa neist olevat võimaliku minna tagasi sinna, kus abi kõige vajalisem...

Lõppharutus Saue asunduses.

Kõneleb kindral Laidoner.

Noorte kotkaste lahingtegevus ei ole lugupeetud kindralil jäänud silmade vahele. Rõõmust säravail silmil jutustab kindral nende tegudest öises Topi lahingus; jutustab, kuidas nad võitlesid päeval vastupanupositsioonil ja kuidas ta näeb neid jällegi harutusel malevlaste ridades.

Kaljukindlalt külg-külje kõrval kuuekesi seisavad noored kangelased.

Las' kasvavad tiivad... küüned neil juba on...

Need mehed võitsid vabadussõja.

Öö vastu pühapäeva.

Roheliste N pataljoni staap.

Pataljoni pealik pärast askeldusrikast päeva ühes lähemate kaastöölisega jõuab oma komandopunkti.

Pataljon on asetatud kaitseseisukorda ja julgestatud. Rindel on kõik korras, kuid seljataga ei klapi. Ei saa kuidagi telefoniühendust rügemendi staabiga. Juba hämaruse tulekul läksid telefonistid välja, iga „pooli“ järel võtavad nad ühenduse oma keskjaamaga, kuid veetav ots vibreerib nii imeliselt, et läheb ikka Valingu asunduse suunast kõrvale. Pilkasel ööl, kinisel ja tundmata maastikul sidet vedada paarijoonelise „skeemi“ järele on raskeks pähkliks isegi eriteadlastele või indiaani rajaleidjatele.

Tund möödub tunni järele.

Raskeks muutub pataljoni pealiku, vabadussõja-aegse nimekaima rügemendi pataljoni ülema seisukord. Istud oma komando-punktiga „džunglis“, liini „veetakse“, kuid ühendust ei saa ei rügemendiga ega kompaniidega. Vahekohuski tõstab „nurinat“.

Mitte poole sõnaga ega liigutusega ei anna vana sõjamees märku oma „erakorralisest“ seisukorrast: kaabli poolid on nurgas, aparaadid ka, kuid telefonis-

Hurra! Kõik minu järele ...

Härra kindral, kannan ette, et võtsin luurekäigul olles vangi Lepiku talu karjapoiisi ja kaks tema alla usaldatud sigudikku. Palun mind ette panna hoolsusmargi saamiseks ...

tid on metsas. Staabis on ainult hädavajalisemad abijõud...

Möödub juba kesköö. „Vana“ tõuseb asemelt ja uurib veel korra olukorda.

Tuleb rügemendi sidepealik, ka „paljaste kätega“, kuid Hijobi sõnumitega Hüüru jõe Topi sillalt.

„Telefoniühenduse peab saama celosadega,“ otsustab patül.

„Mis pagan, kas me siis ei saa seda linti maha tõmmata telefonistideta,“ uriseb hää l nurgast põhult.

Mõni hetk hiljem on üks kaabli „pool“ staabiülema turjal, teine operatiiv-adjutandi kaenla all, sidül haarab teised, karbiitlamp süüdatakse ja mehed sammuvad pimedusse.

Vaevalt möödub tund, kui kõlab „hallo!“ esijärju kompaniist, ja veerand tundi hiljem heidavad „telefonistid“ uuesti hernepõhule sõna rääkimata.

Samaks ajaks nagu imekombel satub ka tagumise traadi ots rügemendi keskjaama.

Hommik.

Pataljoni osad võtavad sisse oma seisukohad. Operatiiv-käsk on saadud juba öösel.

Kindlal sammul astub iga mees kättenäidatud kohale.

Ei kisa, kära ega sõnelemist. Kompanii pealik teeb korraldused rahulikult ja kindlasti ja need täidetakse täpselt ning kiiresti.

„Kus õppisite nii korrapäraselt juhtima?“

„Eks vabadussõjas ikka. Nüüd tuletan igal aastal oma manöövritel vana asja meele.“

Jagu Saue vallamaja eelsel positsioonil.

Sadakond sammu eemal on põllul kruusaaug, lai ja kümnepiline. Igas sopis oma mees. Üle ääre on hädavaevast näha ainult püssi raua suue ja mehe mütsi põhi. Ees ja külgedel on lagendik mõni sada meetrit.

Suuremad vaenlase osad tungivad peale rindelt ja tiibadelt.

Üle tee on vallamaja, seljataga mugavad talud, mitte kaugel isegi „Einelaud“, kuid mugavused ja ulualused ei tõmba mehi. Kindlasti püsivad nad oma urgastes.

„Andke neile kuule,“ tähendab kindral Laidoner, „ja vastane ei valluta seda positsiooni nii kergesti kui täna.“

Uudisrelv Saue lahingus.

Taktikaline õppus rahuldab ainult siis osavõtjat, kui tegevus sünnib tegelikule lahingule sarnanevates tingimustes.

Üks nõuetav ja möödapääsmatu asi on lahingumüra.

Püssipaugud, kuulipildujate ragin, suurtükimürskude lõhkemised, mida imiteeritakse fuggasside abil, käsigranaatide lõhkemised, need on hädavajalised asjad lahingumeeleolu loomiseks ja nendega on kaitseliitlastel oma suurematel manöövritel olnud enam-vähem tege- mist.

Suurematele hulkadele olid käesolevas sõjas võrdle- misi uudisasjadeks n. n. „šrapnellid“. Need on papp- kestadesse pakitud savipommid, varustatud lõhkeaine- ga, mis pommi teataval ajal pärast üleslaskmist paneb plahvatama. Tuletab täiesti meele tõsist šrapnelli, an- nab õhus suitsu ja tuld, ainult šrapnelli kuulide asemel viskab krae vahele savipuru.

Need pommid lastakse välja väga primitiivsest „kahurist“, mis koosneb kolmetollilise suurtüki pad- runi kestadest ja kergesti laudadest kokkulõõdud alusest. Kogu „süsteem“ kaalub nii palju, et igamees kahuri võtab kaenla alla ja peab sammu kaasvõitlejatega täie eduga ja erilise „higita“.

Aegviidus toimunud kaitseliidu kehalise kasvatus- kursuse tublid toidustajad.

Pommi õhkuviskamiseks on ta põhja küljes väike kotike püssirohuga. Pomm surutakse puupulgaga „ka- huri“ torru, kahuri põhjas olevast augukesest piste- takse süütenöör läbi püssirohu-kotikese külge ja süü- datakse põlema, püssirohi plahvatab ja viskab pommi õhku, kus see paarisaja meetri järele plahvatab „šrap- nellina“.

Uudisrelv meeldib kaitseliitlastele väga ja iga kom- panii tahab saada vähemalt ühe „patarei“.

Alul töötavad kahurite juures ainult „spetsialistid“ (välja koolitatud paari minuti jooksul enne lahingu algust), pärast tahavad imeloomast lasta kõik.

Relv võetakse kohe omaks ja ristitakse „jalgväge saatvaks kahuriks“.

Seljatagune.

Kui rindel kaitseliitlased on tõmmatud kaasa tege- vusele täies ulatuses ja vägitegu järgneb vägiteole, siis seljataguses nagu ei tahaks sõjaseisukord läbi lüüa. Just lähimas seljataguses. Liinil tuli surub mehe maha, lööb rivist välja jne., aga paarsada meetrit tagapool ei hakka kellelegi külge kuul, ei kahuri mürsk ega len- nukki pomm.

Üks noormees ei raatsi ka kibedaimal lahingmo- mendil lahkuda naiskodukaitse einelauast. Kolmest küljest tungivad vaenlased peale, lennukite eskadrill puudutab propelleritega peaaegu katuse harju...

Kõlab pauk seljataga. Sama noormees ulatab püs- siotsa aknast välja ja annab uudishimulikkude „naiste peade vaelt tuld pilvedesse“.

Vahekohtunik kutsub teda välja ühes relvaga, et saata võitlejate ritta, kuid mees kaob aknalt kõõgi suu- nas naiste kaitse alla.

Sama lahing hargneb edasi.

Rühmapealik teeb meeleheitlikke pingutusi, et hoida tagasi vaenlase edasitungivaid osi ja soomusautosid. Iga mees on kallis.

Paarsada sammu tagapool patseerivad teed mööda käed taskus „kortermeister“, „autotranspordi juht“ ja veel keegi „eriülesannetega“ pealik. Otsekoheseid üles- andid ei ole täita mingisuguseid, kuid oma meeste rinde kokkuvarisemine ei liiguta neid põrmugi, vestel- dakse ja jalutatakse niisama.

Vabadussõjas löid kaasa isegi orkestrid, staabid ja töökomandod...

Maanteel lahingu möllus patseerib üks ratsamees ja kurameerib.

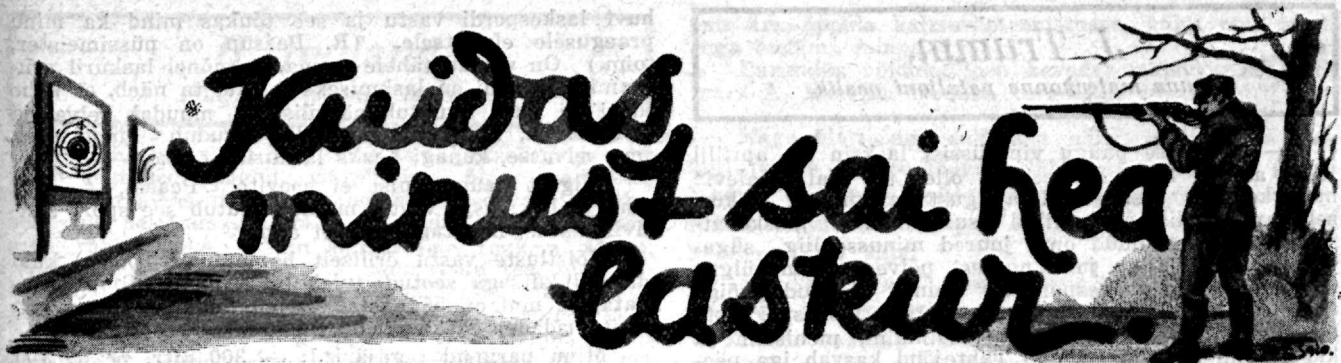
„Miks te lahingust osa ei võta?“

Kohmetus. Siis seletab ebakindlalt:

„Olen pealtvaataja: jalg on haige...“

Ja patseerib rahulikult edasi...

R. L.

Laskurid jutustavad.

Laskevõistluste lõppemisel on kaitseväge staabi-üleml kindral Tõrvand tihti toonitanud: „Meid on vähe ja seepärast peame olema head sõjamehed, sealjuures head laskurid. Kui me kaotame ühe mehe, peavad vaenlased kaotama 10, siis oleme võidukad...“ Neist sõnadest näeme, kui palju paneb kaitseväge rõhku laskeosavusele. Iseendast, ilma mingisuguse surveta, on laskesport kaitselehtu tunginud. On harjutatud, korraldatud omavahelisi laskevõistlusi ning võisteldud isegi välismaade kaitselehtu organisatsioonidega ikka ühe ja sama eesmärgiga: — saada heaks laskuriks... Oleks ülekohus iseenda vastu, kui meie seda ei teeks, mis teeb meie suur naaber Venemaa, kus juttu ei või olla ei rahva ega sõjaväe puudusest. Seal töötatakse ja töötatakse laskeosavuse tõstmiseks. Nende küttide organisatsioonidesse ei kuulu mitte ainult täisealised mehed, vaid ka naised ja kommunistlik noorsugu viiakse laskerajale, et õpetada relvaga ümber käima ning tarbekorral tarvitama edukusega.

Meil on laskuringid, üksikud head laskurid, kuid sellest on vähe. Tarvis on massi kaasa tõmmata. Laskesporti harrastades ei tarvitse rekorde taga ajada, hea, kui saavutatakse keskpäraseid tagajärge. Juba see tähendab palju ning toob oma malevkonna, maleva või kompanii võidule. Peatähtsus seisab aga selles, et iga mees oleks kindel relvaga ümberkäimisel, et tema väljalastud kuulid läheksid sinna, kuhu olid sihitud.

„Kaitse Kodu!“ korraldas ankeedi 9 prima laskuri vahel. Neilt üheksalt küsisime, kuidas nendest laskur sai ja mis on nad selleks teinud. Nad vastasid:

H. Ingerman, leitn.,

Tallinna maleva vanem instruktor.

„Pole kunagi hea laskur olnud, sest selleks puudub mul aeg, et hoida ennast ja püssi võistluskimiseks küllaldases korras. Olen suutnud ennast ainult niipalju vormis hoida, et püsida keskmiste hulgas.

Laskur sai minust seetõttu, et tunnen suurt huvi igasuguse spordi vastu. Astudes 1917. a. koolist otse kaitseväkke, kus minu alaliseks tööriistaks kui jalaväelasel oli püss, miks siis mitte harrastada sporti oma elukutse kohaselt?

Minu parem tagajärg võistlustel oli k. a. Helsingi,

kus Helsingi-Tallinna maleva vahelistel võistlustel osutasin paremaks eestlaste seas saavutades 20 lasuga 300 mtr. pealt, lamades, 169 silma.

Arvan, et, kui aeg ja olukord seda võimaldavad, tulevaks aastaks ennast tõsiselt võistlusteks ette valmistan.“

P. Reintam, pealik,

Tallinna laskurklubi esimees.

— „Teie küsite minult, kuidas minust laskur sai? Maailmasõda. Ootamata ilmus meie ette vaenlase luuresalk. Nemat märkasid meid. Üks tõstis püssi palge ja sihtis meie suunas. Ennem kõlas aga pauk minu püssist ja minu kuul kustutas vaenlase eluküünla. Vaenlase luure põgenes. Surnukeha järele vaadates selgus, et minu kuul teda peast oli tabanud, kuid kui pea ei oleks igauks meie seast langenud? See juhtumine näidaku, kui vajaline on laskeosavus, seepärast tuleb õppida ja harjutada.

Ei tule asjata paugutada. Aitab ka sihtimisest, mida kodus võib teha. Isiklikult olen seda teinud ja märganud, et tagajärjed on paranenud.

Oma parimaks saavutuseks loen Tallinn-Riia malevate vahelises laskevõistluses lahinglaskmises teisele kohale tulemist eestlaste seas.“

A. Loun,

soomusautode rühma pealik.

— „Juba noores põlves tundsin huvi laskeriista vastu. Meisterdasin endale primitiivse revolvri. Vintpüssist hakkasin harjutama pärast 1. detsembril 1924. a. Harjutasin järjekindlalt ja võtsin osa ka võistlustest. Esimesed korralikud tagajärjed saavutasin 1925. aastal, mil tulin Lõuna malevkonnas 150 mtr. pealt laskmises esimeseks. Omandasin ka teisi auhindu. Harjutuseks jääb mul vähe aega. Kord kahe nädala tagant käin harjutusel. Harjutan kodus sihtimisega. Minu parimad tagajärjed on: 300 mtr. pealt, 3-st asendist, 30 lasku — 225, samalt distantsilt lamades, 20 lasuga — 172 punkti, 300 mtr. pealt, 60 lasuga, 3-st asendist — 418.

Kavatsen ka edaspidi järjekindlalt harjutada, et lüüa J. Trummi ja teisi. Rekordimärk peab ka minu rinda ehtima.“

J. Trumm,

Lõuna malevkonna pataljoni pealik.

— „Esimese paugu vintpüssist lasksin 15. aprillil 1928. aastal Tondi lasketiiril, olles tol ajal „Kalevi“ malevkonnas. Sellest silmapilgust sai minust laskur, sel varakevadelisest hommikul asus minusse „laskebat-sillus“ ning on nüüd oma juured minusse liig süga-vale ajanud. Olen juba noorest põlvest mitmekülgne sportlane, kuid laskesport on mind sidunud kõige enam. Olen võtnud omaks Ameerika laskesportlaste loosungi: „Laskesport on teaduslikum, mehiseim ja kasulikum spordiharu.“ — Tahtejõud kasvab iga päevaga.

Selle aasta jooksul, mil laskespordiga tegemist olen teinud, olen suurema aja oma vabadusest laskespordile pühendanud, kas Tondil või kodus aias. Tagajärjed paranevad ja see tõukab seda enam harjutama. Võistluste ajal kannatan suurendatud südametegevuse all. Loodan ka seda välja arstida.

Minu paremad tagajärjed: — 18. nov. 1928 20 lasuga, 300 mtr. pealt, lamades — 165. 2. apr. 1929. a. — 172, 8., 17. ja 21. septembril samal aastal — 175 ja 22. sept., Tallinna maleva meistervõistlustel — 180, mis osutus uueks maleva rekordiks.

30 lasuga, 300 mtr. pealt 3-st asendist, 17. sept. s. a. — 225 silma. 60 lasuga, 300 mtr. pealt, 3-st asendist — 424.

Jatkan harjutamist kodus. Pean küllaldaseks nädalas kord tiirul käia. Lasta tuleb teadmiseiga uurides iga viga. Tänavu tahan veel ületada oma 180-silmalise tagajärje.“

H. Silber,

Tallinna maleva laskur-instruktor.

— „Iga spordiala, nii ka laskesport, nõuab püsivat ja kavakindlat tööd. Terav silm, kindel käsi ja selge pea suurel määral soodustavad laskmist, kuid on olemas piir, milleni võib inimene laskespordis jõuda loodusannete kaasabil. See piir püsib umbes meie I laskurklassi kava piirides. Siit edasijõudmine nõuab juba kavakindlat harjutamist. Et olen tõusnud praegusele kõrgusele laskealal, on seletatav seega, et suurema ja tagajärjerikkama töö olen just kodus pauku laskmata igapäevse elu vahelalan teinud. Harjutan püssi palgetõstmisega hommikul, lõunal ja õhtul.

Laskur peab tundma relva ja laskemoona. Pole midagi imestada, et juba kauemat aega püsib maailmameistri kohal helveetslane Hartmann. Ta on ameti poolest relvasepp, nagu meil R. Passup. Ainult relvasepp võib tunda ja teada püssi ja laskemoona omaduste viimseid peensusi ja neid kasutada oma tagajärgede tõstmiseks.

Mul on kindel tahtmine järjekindlalt ka tulevikus harjutada ja mõningad puudused enda juures kaotada.

Alates 1925. aastast olen esimesele kohale tulnud 28 korda. Lõviosa sellest arvust langeb läinud aastale. Oma tugevaimaks konkurendiks pean R. Passupit.“

R. Passup,

Lõuna malevkonna relvurpealik.

— „Laskuriks saab inimene, kellel selleks on and. Ainult väike protsent satub paremate laskurite kilda ja neil on selleks omadusi. Minul oli ja on olnud suur

huvi laskespordi vastu ja see tõukas mind ka minu praegusele elukutsele. (R. Passup on püssimeister, toim.) On võidud tähele panna, et mõnel laskuril arusaamist ja andi on laskmiseks ja kui ta näeb, et kohe edasi ei jõua, muutub närviliseks: muudab relva ja laskemoona, kuid inimene, kellel puudub kindel usk oma relvasse, kunagi heaks laskuriks ei saa.

Liiget paugutamist ei soovita. Peaasi, — olgu tahe ja huvi asja vastu, muidu muutub see sport sunniiviliseks, mis tagajärge ei anna.

Võistluste vastu eriliselt harjutanud pole, kuid olles elukutsega seotud tuleb lasta nagu nii. Vaatamata, et mul on 55 aastat turjal, püüan endiselt laskurite ridades edasi püsida.

Minu parimad tagajärjed: — 300 mtr. pealt, 3-st asendist, 30 lasu, 11. sept. s. a. — 239 silma. Samalt distant-silt 60 lasuga — 428 silma, spordipüssist, 50 mtr. pealt kolmest asendist, 30 lasuga — 241 silma. (Proovil — 251). 300 meetri pealt 20 lasu, lamades — 176.

A. Lillep,

malevlane Nõmme malevkonnast.

Juba 12—13-aastase poisikesena unistasin relvast. Valmistasin mängupüstoleid ja paugutasin neist. Loomulikult ei saanud säärasest relvast märkilaskmisest juttu olla. Lõpuks muretsesin endale montekristo püsti, millest kaunis mõnus oli märki lasta vareste ja varblaste pihta.

Kaitseliitu astusin 16-aastasena. Siis sain vintpüssi ja hakkasin harjutama käima. Esimene laskeharjutus läks hästi, ületas lootused. Minu tookordne malevkonna pealik andis mulle tõuget edasiharjutamiseks. Mul olevat loota heaks laskuriks saada...

Astusin malevkonna laskurgrupp, mis mulle harjutamiseks suuremaid võimalusi andis. Järjekindla harjutuse järele olen praeguse tasapinnani tõusnud. Laskeasendite alal olen head õpetust saanud kaitseväge laskeinspektor kolonel Sternbeckilt, kellele selle eest tänu võlgnen.

Minu parimad saavutused: — 300 mtr. pealt, 3-st asendist à 10 lasu — 222 silma ning samalt distant-silt 20 lasu, lamades — 172 p.

Nüüd tuleb mul astuda kaitsevärke sundaega teenima. Eks näe, kui palju mul seal aega jätkub harjutamiseks.“

A. Raavik,

Põhja malevkonna reburpealik.

— „Olin 12-aastane, kui jahimeheks hakkasin. Tundsin maast-madalast püssi vastu huvi. Omakaitse asutamise peale astusin selle ridadesse ja hiljem kaitseliitu. Kasvas huvi vintpüssi vastu. Unustasin jahipüssi. Vintpüss on kasvanud mulle veresse ja pean teda oma parimaks seltsiliseks.

Laskuriks olen saanud järjekindla koduse ja välise harjutuse tagajärjel. Praegu harjutan end asendite kättesaamiseks, et need mul võnkumatud oleksid. Selle kättesaamiseks ja harjutuseks sain kaitseliidust padruneid ja loodan kindlasti oma lasketasapinda tõsta.

Minu tagajärjed: — 300 mtr. pealt, 20 lasu, lamades — 174 silma, samalt distant-silt kolmest asendist, 30 lasuga — 249 silma.“

H. Ingrand,

Põhja malevkonna laskur.

— „Kolm aastat tagasi astusin kaitseliitu ja siis tegin esimesed paugud vintpüssist. Mõne harjutuse järele korraldas malevkond omavahelised laskevõistlused, kus neljandaks tulin. See andis tõuke edaspidiseks rühkimiseks. Panin harjutusele rohkem rõhku, püüdes, kus vähegi võimalik, ammutada teadmisi laskeasjanduse kohta. Tagajärjed hakkasid pikkamööda paranema ja käesoleval aastal peeti isegi võimalikuks mind laskurite „Soome gruppi“ võtta. Grupis olles saavutasin rahuldavaid tagajärgi. — Vähemalt korra nädalas käin lasketiirul, muidu harjutan kodus. Tahhan rohkem rõhku hakata panema asenditele, mis alal ennast küllalt kindlana ei tunne. Loodan, et seda suu-

dan ära õppida kaitseväätenistuses, kuhu mul tuleb aega teenima minna.

Parimaks võiduks loen kevadel malevkonna veteraani A. Raaviku löömist kevadistel võistlustel.“

Nagu ülaltoodud ankeedist näha, jookseb iga laskuri juures punase joonena läbi pea, et tuleb järjekindlalt harjutada, mitte asjatult paugutada, vaid harjutada kodus sihtimisega. Küllaldaseks peetakse kord nädalas tiirul käia.

Lugejaile avaneb enam-vähem ka pilt, kuidas keegi praeguse tasapinnani on tõusnud. Nende seletuste peale ei tule vaadata üksiköikelt, sest tähendatud isikud on kõik tunnustatud laskurid Tallinna malevas ja seepärast võib nii mõnigi algaja laskur eelpooltoodut võtta puhta kullana.

W. K.

KAHETUNNINE SÕDA.

LENNUSÕJA PÄRALT ON TULEVIK.

„13. augustil 1928. avas „Põhjapoolne riik“ pealetungi Londonile. 75 lennukit, igal ühel kaasas 500 naela „pomme“, tormas kirdes maailmalinna kallale. Neile vastu tõttas samasugune arv kaitselennukeid ja suur hulk lennukitevastaste suurtükkide patareisid; samuti astus nende vastu tegevusse laialine õhupallide süsteem, vaatluspunktid, õhumiinide jaamad, lihtsalt — kõik seni tuntud vahendid õhupealetungi vastu. Aga 30 minutiga, kui vaenlase lennukid olid jõudnud üle rannajoone, olid nad lipsanud kaitselennukite käest ja õhupealetung koondus otse Londoni kohale. Vaenuline õhulaevastik viskas „pommid“ ette kindlaksmääratud kohtadele, „tulistas“ tähtsamaid kogunemispunkte ja tõmbus põhja suunas vähemategi kaotusteta tagasi... London oli „Põhjapoolse riigi“ lennukitesalga poolt hävitatud.“

Nii kirjeldab New-Yorgi lehes „The New Republic“ tuntud Ameerika strateeg Stuart Chase Briti õhulaevastiku läinudaastast suuremat manöövrit, mille käiku, tulemusi ja tähelepanekuid hoiti suurimas saladuses seni ja on lubatud avaldada alles nüüd — kus vist on jõu-

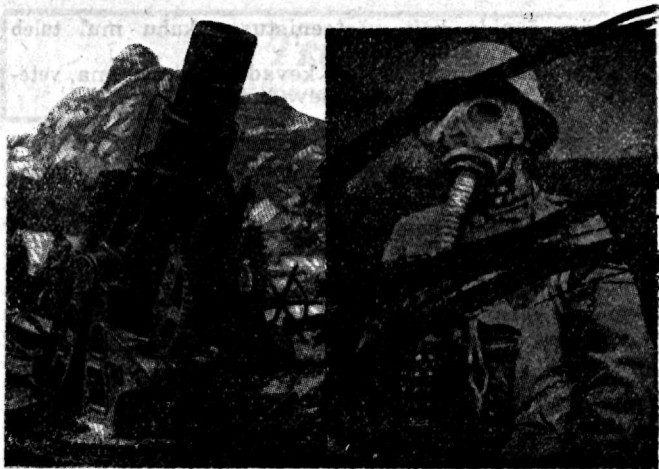
tud juba kasutada suurem osa selle õhuanöövri kogemustest tegelikult. Edasi jätkub „kahetunnilise sõja“ kirjeldus:

„Pealetungiv õhulaevastik oli suutnud pommitada iga manöövri tingimustes ette kindlaks määratud sihti. 50.000 naela teoreetilist lõhkeainet visati 5000 meetri kõrguselt alla täpsusega, mis võrdub osava küti lasketabavusele. Oleksid need 22 tonni pomme olnud täidetud difenüül-kloorarseeniga, oleksid pooled Londoni elanikud, 4 miljonit inimest, olnud surnud...“

Terve too draama oli ainult manööver, aga ta teostati suurima hoolikusega ja ülalöeldud tulemused on sõjaliste vahekohtunikkude kained lõppkokkuvõtted. Kõik senituntud kaitsemeetodid olid 75 lennuki vastu abitud. Ei suudetud hävitada ühtki kallaletungivat lennukit. Kujutatagu aga ette, mida kõike võib teha siis veel 500 lennukiga — arv, millise kergesti võib välja saata iga juhtiv riik, alates Rumeenia ja Poolaga, lõpetades Vene- ja Prantsusmaaga. Prantsusmaa, näiteks, võib raadioteel antud käsu peale poole tunni jooksul panna tegevusse 4000 lennukit.

VALGED HAMBAD: CHLORODONT

Valged hambad teevad näo meeldivaks ja ilusaks. Puhastamise järele värskendavalt maitsva **Chlorodont**-hambapastaga saavutate hammaste puhtuse ka hammaste külgedel, kui puhastamisel tarvitate erilist **Chlorodont-hambaharja**, missugune kõrvaldab hammaste vahelt kõik mädanevad toidujäänused — halva suulõhna põhjuse. Tehke proovi esiti väikese tuubiga — hind kr. —.60. **Chlorodont-hambahari** lastele — kr. —.80, daamidele — kr. 1.25 (pehmete, harjastega), härradele — kr. 1.25 (kõvade harjastega). Ehtne ainult sinirohelises originaalpakis, pealkirjaga „**Chlorodont**“. Saadaval igalpool.

Need kaks on kõlbmatud tuleviku sõjale.

On olemas vähemalt kaht seltsi mürgaasi, mille vastu ei paku kaitset ükski mask. Iga suur rahvas omab ka koduülisotsüaniidid, mis hävitava gaasi, et juhtivad ohvitserid on seletanud ajakirjanikkudele, et selle hirmsa gaasi tarvitusele võtmine võib sündida alles pärast kõige hoolsamat ja raskeimat kaalutlust. Ka võib pomme täita kas katku batsillidega või antraksiga — viimane tapaks kõik piimalehmad ja hobused. Vahepeal on veel leiutatud „raadium-atomiit“, mis on palju tugevam lõhkeaine kui trinitrotoluol, ja ehitatud 400-hobusejõuline lennuk — uueviisilise konstruktsiooni tõttu nii kerge, et üks mees võib teda kergesti kanda.

Oletame, et Inglismaale on kuulutatud sõda. Breemenis või Calais's istub 1000 meest oma lennukitesse. Signaal stardiks, ühe- või kahetunnine lend, veidi laveerimist, pommiheitmist ja põiklemist, kui on vastas kaitse lennukid, üks või kaks õnnetust, kui lennukitevastased patareid asjata püüavad 150-ruutkilomeetrilist osa taeva laotusest $6\frac{1}{2}$ kilomeetri sügavuselt hoida tule all; all üks tume mürin teise järele, kui pommid langevad ettenähtud kava järele; ja nii on poole tunniga hävitatud tsivilisatsioon, mille rajas Vilhelm Maadevõitja ja mis on maailmale annud Baconi, Newtoni, Watti, Byroni, Galsworthy, Wellingtoni ja tuhanded vaimu- ning tehnikaaarded. London ära pühitud, kaovad samuti ka Liverpool, Bristol, Manchester, Glasgow maailma elukohtade nimestikust. Ükski rott, isegi ükski sipelgas ei või jääda elama Inglise-Shoti saarel; iga elus olevus sureb difenüülkloorarseeni mõjul.

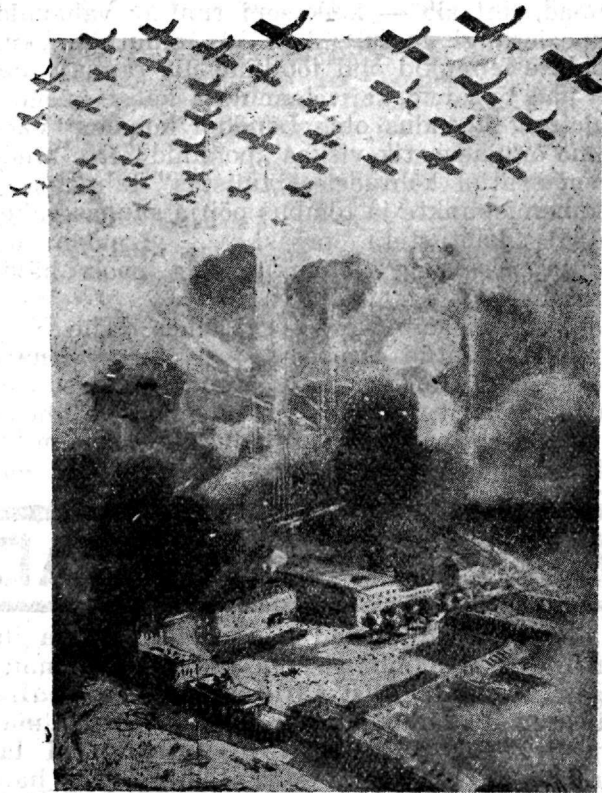
Lennuk on tõepoolest muutnud vana- rauaks kõik teised moodsad relvad — lahingulaevad, tankid, kindlused, hiiglasuurtükid. Ainuke asi, millele ta vististi ei suuda mõjuvat kahju tuua, on allveepaat, mis asub 30 meetrit allpool veepinda. Aga hea allveepaat maksab

vähemalt 1.875.000.000 senti, vajab 30-mehelist meeskonda, ta kiirus vee all on maksimaalselt 30 kilomeetrit tunnis ja ta ei või tabada kuigi märgikindlalt. Hea lennuk maksab aga kõigest 1.875.000 senti, ta „meeskonnaks“ on ainult üks mees, ta sõidab tunnis 400 kilomeetrit ja heidab pomme suurima täpsuse ja tabavusega.

Lühidalt: eitasu varustuda teiste relvadega kui ainult lennukitega. Ta surmamisvõime on kaugelt-kaugelt suurem kui ühelgi teisel relval, ja ta on odav. Ta valmib ainsa päevaga. Ainus võimalus hoida lennukeid suurlinnast eemal on muretseda fantastiline hulk lennukitevastaseid suurtükke: igale tänavale paar patareid ja linna ümbrusse tuhanded patareid. See on aga tegelikult võimatu.

Sõjalisel strateegil on aga olemas vastus lennukite rünnakule. Parim kaitse on rünnak, pealetung. Ja kui näiteks 1000 lennukit asub Hamburgist teele Inglise linnade suunas, lahku Londonist 1500 lennukit Saksa linnade suunas. Nende teed võivad juhtuda vastamisi, aga kuna mõlemal on rutt, on ainult vähe õnnetusi ja ühe tsivilisatsiooni asemel hävib kaks.

Tulevase sõja suhtes võib öelda vähemalt üht head: ta ei kesta kaua. Ta otsustatakse kahe tunni jooksul.“

Lennukid ründavad suurlinna.

Ajavildet ja naljaraasukesti.

Hindmõistatuse nr. 2

õigesti lahendajate vahel toimunud loo-
simisel võitis auhinna — Oscar Wilde'i
„Dorian Gray portree.“ —

Albert Auksmann, Tallinnas,
Kohtu t. 12/1-a.

Hindmõistatuse nr. 2 lahendus on
järgmine:

Pahemalt paremale:

1. Mari (Mann). 4. Olak. 7. Aar.
8. Soe. 10. U. S. A. 12. Roska. 13. Eit.
15. Oks. 16. Kee. 17. Vara. 19. Salv.
20. Aas. 21. Aam. 22. Hein. 25. Rasv.
28. Ann. 29. Sai. 31. Rae. 32. Maide.
33. Vee. 34. Udu. 35. Auk. 36. Alev.
37. Eile.

Ülalt alla:

1. Malev. 2. Aasia. 3. Poska
5. Astel. 6. Kalev. 8. Soo. 9. Eks.
14. Train. 16. Kamar. 18. Aan. 22. Haava.
23. Endel. 24. Paide. 26. Sadul.
27. Veske. 29. Sau.

Tänase hindmõistatuse juhised.

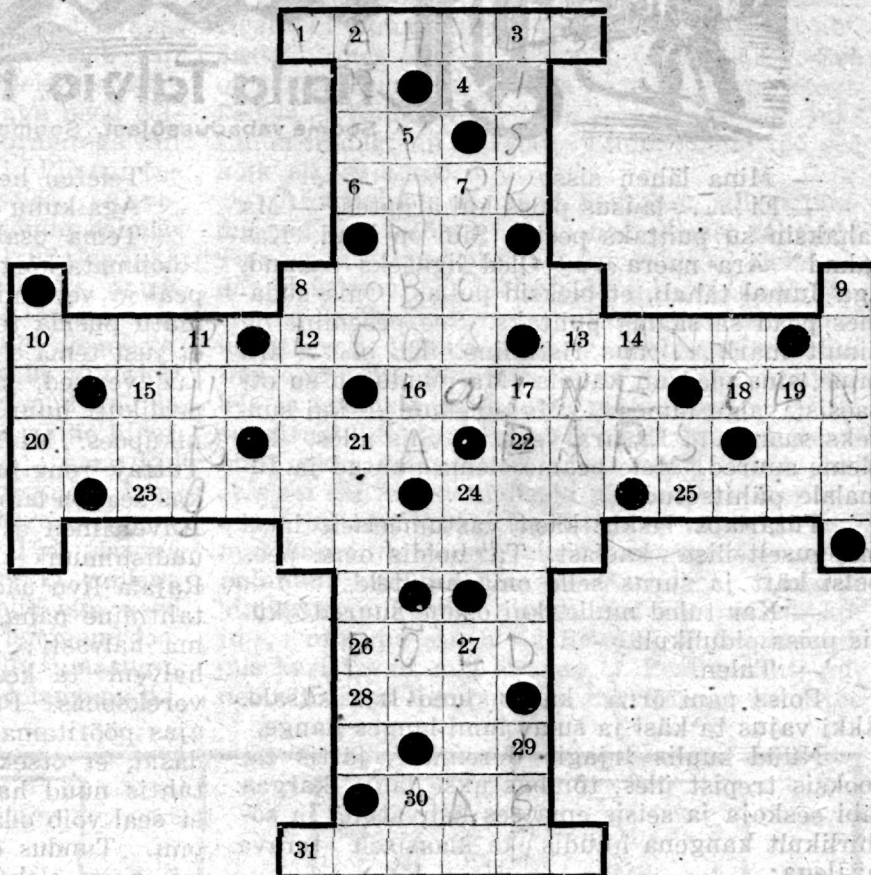
Pahemalt paremale:

1. Kangelasele omane. 4. Võrgu-
kudumise abinõu. 6. Teab palju, ek-
sib harva. 8. Vabadussõja kangelane
(lugedes paremale ja sealt alla). 10.
Vananenud mõõt. 12. Sihitust määrav.
13. Moodne sõjamasin. 15. Suurim
lahing vabadussõja algpäevil. 16. Tekib
tuulest meres. 18. Puuvili 20. Paneb
rattad käima. 22. Püünis. 23. Mõõt
meetrisüsteemis. 24. Kooli tähtsaim
nõue. 25. Poisi nimi. 26. Annab leiba.
28. Teeb meeldivaks. 30. Annab heina.
31. Ausa inimese tunnus.

Ülalt alla:

2. Haiguse vaenlane. 3. Talispordi riist. 5.
Vana-Eesti kangelane. 7. Rõõmus värv. 9. Tähtsaim
lahing Landeswehriga. 10. Meie tähtsaim toetuspunkt
vabadussõja lõpupäevil. 11. Ostu-müügi koht. 12. Va-
badussõja kangelane (lugedes alla ja sealt paremale).

Hindmõistatus nr. 4.

14. On paadil. 17. Pole kasulik riigimajandusele. 19.
Veendumus. 21. Ajajärk Eesti ajaloo. 27. Mitte lähedal. 29. Tervise tunnus.

Lahendused tulevad saata „Kaitse Kodu!“ toime-
tusele Tallinnas, Kaarli tän. 8, hiljemalt 28. oktoob-
riks s. a. Õigesti lahendajate vahel loositakse välja
Emile Zola maailmakuulus teos „Sõekaevurid“.

„Unistuste saar“.

Sõua, kallim, sinna saarekesele, puhkame seal pisut.

Mu härrad, kas te mõtlete siia pikemaks peatuma
jääda? Ma mõtlen nimelt ujuda edasi.

Kuuled

Maila Talvio romaan

Soome vabadussõjast. Soome keelest tõlk. H. T. (Järg 33)

— Mina lähen sisse.

— Ei . . . , lausus poiss kui ärgates. — Ma tahaksin su puhtaks pesta. Siin on lund. Kas tahad? Ära naera . . . Oled ligaseks saanud, aga Jumal tahab, et oleksid puhas. Oma südames pead sa saama puhtaks. See pesemine on ainult märk . . . uus ristimine. Ei, ei . . . ära mine, sina oled nii kaunis. Ma puudutan su ot-saesist valge lumega. Me abiellume, kui suu-reks saame . . . Ei, ära veel . . . Siis alles, kui oleme suured. Meie peame olema puhtad ja Ju-malale pühitsetud.

Tütarlaps laskis käed vastumeelselt lahti mänguseltsilise kaelast. Ta hoidis oma peos poisi kätt ja surus selle oma huultele.

— Kas tuled mulle, kui oleme suured? kü-sis poiss pidulikult.

— Tulen.

Poiss pani õrna käega lund Irja otsale. Äkki vajus ta käsi ja sulav lumi langes hange.

Nüüd kuulis Irjagi. Jeremias jättis ta, jooksis trepist üles, tõmbas ukse lahti, kargas läbi eeskoja ja seisis ema ees kahvatuna ja sõ-durlikult kangena hüüdis ta klaasiselt terava häälega:

— Kahurid!

Ja ta kordas veel kord:

— Kahurid pauguvad Tuunajärve taga.

Kõik käed jäid seisma. Vaikusest kostis äkki Johanssoni hää:

— Need . . . need . . . need on diblad! Kuuleb juba siia. Diblad . . . diblad need on . . .

Need esimesed kahuripaugud olid kui mär-guanne. Sündmused hakkasid järgnema üksteisele kohutava kiirusega Kankaa kiriku-külas. Kõik tundsid lahendust lähenevat. Sõ-da ligines Kankaa kirikukülale.

Ja samal ööl sai vastvalminud haigemaja oma esimesed haiged. Fiina Juuri oli ise läinud neid ühes Leena Lipposega tooma. Ja järg-misel hommikul pidid hobused tagasi tulema, et sinseid punakaartlasi viia mujale ja siia tuua teise konna mehi. Selline siirdumine oli möödapääsmatu.

Kemppainen sai sest möödapääsmatusest kohe aru, aga Salenjuss, Johansson ja teised asetusid vastasrinda. Proua Juuri pidi apellee-rima Pietikkale, Helsingi peastaabile ja viimaks surmanuhtlusele, enne kui sai mehed liikvele.

Telefon helises kogu öö.

Aga kuhu oli Ahvenainen rühmast jäänud?

Tema osaks oli langenud korjusekoorem.

Hoolimata kõigest ta vastuseisemisest oli koorem pealegi veel nii suureks pandud, et tal oli või-matu püsida teiste järel. Õnnetu koht see oli, et just tema oli sattunud kaubavaguni lähedale, kus verised, poolalasti inimjäänused vedelesid pealikut hunnikus kui loomakered kuski lihu-nikupoes. Mis pagan teda just siis sinna ajas? Tuttav rongijuht hüüdis, et tulgu ta vaatama, kas seal on laipu . . . või mehi . . . sealt Kankaalt. Ahvenainen ei võinud keelduda, pealegi oli ta uudishimulik. Ta tundis ses hunnikus kohe ära Rajala Iivu näo . . . see oli päris veatu. Tal-oli tahtmine näha, kas Eemeli käsi oli käinud sa-ma halvasti . . . Eemeliga oli lugu veel palju halvem: ta keskkeha oli üksainus mustendav verekoobas. Pea kippus ringi käima ja südant ajas pöörutama. Aga rongimehed aina kaman-dasid, et otsekohe reele! Ja kui Ahvenainen tahtis nüüd hakata ära minema, hüüdsid nad, et seal võib olla veel teisigi Kankaa kihelkonna omi. Tundus õudne, kui korjuseid loobiti ma-ha, nagu oleksid nad puunotid. Suured laba-kindad käes, haaras üks ja teine meestest kinni kord surnu jalust, kord õlgadest. Hoo-op! Ja koliseses kukkus korjus maha.

Kas too pole Halme? Kas temagi on juba läinud?

Tema see lõppeks oligi, kuigi polnud kerge ära tunda.

Ja too on Linteeni! Küll on aga kuradid teda kiskunud.

— Nüüd on juba küll, punnis Ahvenainen vastu, hoides kinni vaguni seinast. — Ma ei püsi teiste hobuste järel, kui koorem läheb liig suureks . . . Ärge kurat võtku pange enam . . . Need ei ole Kankaa kihelkonnast . . .

— Ükstapuha, kust nad on, ega neid enam vagunisse panda, kui kord on sealt välja võe-tud . . .

— Mina ei vii neid kõiki, hüüdis Ahvenai-nen kuiva kurguga. — Ei, olgu mis tahes . . . Mis põrgut neid kõiki minu hobusele . . .

Rongimehed lükkasid vaguniukse mürinal kinni ja ilma pikema jututa seisis Ahvenainen üksinda koleda koorma ääres. Hobuse kõrvad viitasid harali taha eriilmakaarte poole ja ta

rippuvate huulte praost kuuldus rahulolematut puristamist. Kahuripauk tegi siiski silmapilkselt lõpu nii hobuse kui ka mehe kaksipidimõtlemisele. Hobune hakkas liikuma ja mees läks kiiresti kaasa. Kui lähedal oli ometi juba väerind... Teegi oli sõidetud nii pagana halvaks. Ja haigete reerodu sõitis juba seal seljal. Kui sellele seal ees järele jõuaks, siis oleks asi korras. Hobune läks kuidas suutis, aga need eelmisedki läksid oma kergete koormatega nii kuis jõudsid. Katsu, katsu, Poiss! Pimegi tuleb kätte. Mõnusam on hulgani sõita. Ahvenainen oli, pingutades kogu oma jõudu eelmittele hobustele järelejõudmiseks ja kuulates ikka korduvaid suurtükipauke, silmapilguks unustanud, mis ta koormaks oli. Äkki tõukas teda keegi vastu õlga. Talle tuli silmapilkselt meele, milline selts tal selja taga oli, ja talle tuli äkki mõte, et keegi korjuseist on sirutanud käe ja hakanud temast kinni. Teda haaras jäine hirm, ta pidi end karastama kõige jõuga, enne kui julges vaadata taha. Katkistes sukkades kangestunud jalapaar vahtis ta öla taga. Korjused olid sõites maha veerenud. Pidi tõusma neid üles korjama. Ei olnud ju tekki, millega korjuseid katta, ega köit. Küll olid aga need rongimehed muutunud tooreks, et langenud loopisid sel kombel reele. Nad olid ju samasüüsed sotsiaaldemokraadid nagu need langenudki,

aga nad ei osutanud neile rohkem austust. Teکید olid kõik jäänud alla. Oleks ehk võinud mõne välja kiskuda, kui oleks ilgenud reepõhjas hakata tuhnima. Aga seal all olid just Eemeli ja Sivari laibad... ja Linteeni... ja Halme. Iival olid silmad lahti, otsekui paluksid nad abi. Ja tollel, kes on seal pealpool, on ots lõhki. See on tundmatu mees. Sinna keskele sattus keegi, kellele ei võinud vaadatagi, sest temaga oli juhtunud midagi nii kolemat. Lihunikkude töö see kõik oli, sõja töö.

Ahvenainen oli meelt heitmas: jällegi puudutasid nad ta õlgu. Mida nad temast tahtsid? Ta oli ehk öelnud üht ja teist, mida ei oleks pidanud ütleva. Ei oleks pidanud uurt staapi äsistama kirikhärra vastu. Võõra kunna mehed kavatsevad õpetaja tappa... Ahvenaisele tuli meele, kuidas Nahinen istus temaga kantseleis ja õpetas teda lugema mäejutlust... Mitte seepärast, et ta lugemist oleks kunagi vajanud, oskas ju ta naine Liisa ometi lugeda, nii et alati sai lehest uudiseid näha. Aga õpetajaproua oli tihti tunni lõpul tulnud tuppa ja toonud kohvi ja Jeremiaski oli joosnud sinna ja palunud, kas ta ei saaks Ahvenaist õpetada kirjutama. Peab... peab, kui siit pääseb koju... minema staapi ja ütleva, et karistavad mis karistavad, aga ei tapa... Peab samuti minema Kustaa Kemppaisele rääkima, et ta ei tee

Jaan Jaago võidab igal pool. Ka Teie võite võita miljoni, kui veel täna muretsete enesele
Rakvere Haridusseltsi
 . loterii tähe. Loosimist ei pikendata.

Lööklaul: „Ma suudlen Teie kätt, madame“ on moest läinud. Nüüd lauldakse: „Rakverest tuleb mulle miljon.“
 Rakvere Haridusselts loosib oma loterii valitsuse poolt lubatud tähtpäeval.

aga paha Sūdamaa Miinale. Miina ei ässitanud õpetajat kuidagi viinavabrikusse minema. Miinat arvati ju surevat. Aga kui Kusta Ahvenaiselt asja päris, siis Ahvenainen ütles, et muidu papp poleks kogu vabrikust midagi teadnud. Kuidas ta ometi ütleski seda?

Hakkas juba hämaraks minema ja Ahvenainen sai aru, et ta ei saa haavatute vedajaid kätte. Hobune oli harjunud suurtükipaukudega ja ei kiirustanud enam. Kuna siin sõda näib lähenevat kodukohale, kes teab, ehk läheb veel nii kui nende korjustega. Aga ta ei võta relva kätte, see on kindel. Ta paneb kasvõi käe raiepakule ja kõputab esimese sõrme katki, nii et ei saa lasta. Seda ta teeb. Või ta läheb südamaale ja peidab enda ära, küllap ta peiduurka leiab, jäägu eit kuhu tahab, temal ongi palju julgem loomus. See oli sootuks teine asi, kui oli staabis ja käis taludes nõudmas lehma ja loomi ja otsimas relvi ja põgenikke, nagu siis, kui Mäkimatkast otsiti Eeventit ja Lauri. Sest niisuguses teenistuses oldi heameelega. Ja mõnus oli staabis kanda Mantale puid ja vett ja vasikaid lõhki raiuda ja pitsateid vajutada staabi lubatähtedele. Aga ta ei mõelnud seda, et ta kunagi peaks tegema niisugust asja, nagu nüüd korjuseid vedama. Ja et nende oma küla meeste käsi pidi käima nii halvasti! Pagana ükskõik, mis Kemppainen ja Salenjus ütlesid, kui näeksid teda nii pehmena. Nad tembeldaksid ta otsekohe kodanlaseks, seal ei aitaks miski asi. Aga nad ei ole ju siin.

Nüüd on teised jõudnud juba Pukkisaare randa. Selle järele kaovad nad silmist. Ei ole enam seda, et võiks neid silmadegagi saavutada. Suru peale, Poiss, surema peab igaüks! Ta piitsutas roosaga hobust ja sai ta väikesele jooksole. Kohe tõugati teda jälle vastu õlga. Surnu jala küljes rippus mingi riideräbal, mis liikus. Ahvenainen vandus ja otsustas, et tõuseb jalastele, võtab sel paganal kaenla alt kinni ja veab ta tahapoole, nii et ta ükskord ometi seisab paigal. Kui ka hing siia paika jääks, aga nii ta teeb.

Ta peetas hobuse, hüppas alla ja pani labakindad hoolega kätte. Oleks vähemasti olnud tubakutki, siis oleks mõnusam olnud neile reisukaaslastele läheneda. Aga tubakaski oli jaamas otsa lõppenud. Naelutades pilgu tugevale rinnale, kuhu särk oli verrega kinni liimunud, pigistas Ahvenainen lõuad vastamisi ja haaras korjusel kaenla alt kinni. Kanged käsivarred tõusid. Mis?... Valge pael... rüvetunud, verine pael, aga valge... käsivarrel. Mitte punane pael. See ei olnud hiljem sinna pistetud, see oli nõelutud. Korjus oli lihuniku oma.

Ahvenainen läks üsna segaseks. See oli nii uus asi, et ta ei mõistnud, kuidas nüüd

talitada. Kui ta äkki oleks näinud kuradit koormal istuvat, siis ta poleks olnud rohkem hämmastunud. Ta oli vedanud lihunikku. Kõigi teiste õigete korjuste hulgas. Laibanagi olid lihunikud petised ja segasid end proletariaadi asjadesse. Kui Kemppainen ja Salenjus teada saavad, et lihunikuraisk on vedelenud kangelaste laipade hulgas, siis tal, Ahvenaisel, tuleb selle eest vastust anda, ta eemaldatakse erakonnast, kes teab... nii, kes teab, lastakse maha. Mida ta siis nüüd teeb sellele koerale? Kas võtab õlast kinni ja viskab hangete? Aga mis siis, kui seal all on veel teisigi valgeid paelu?... Talle tuli segane olemine, otsekui oleks sisikonda taotud teibaga või pea oleks olnud vingu täis. Kui aga ei juhtuks nii nagu Paranta peremehega... Aga rongimehed panid ju ta koormasse nii seltsimehed kui ka lihunikud ja ütlesid, et ükstapuha kust on ja kes on. Nad olid nii sarnased, et ei märganud nende juures vahet teha, haavatud ja verised kõik... Üksmeelsed ja vaiksed olid surnud olnud isekeskis koormas, ainult teda, elavat, oli lihunik kohutanud. Mis eest ta teda laitis? Haav, mis oli lõhestanud ta pea, ei olnud lihunikude töö. Kas ta seda temalt küsis, et miks oli löödud ta kolu lõhki? Pea läks segi, kui mõtles neile asjule.

Pukkisaare rannas vajus hobune äkki sulasse. Ahvenaisele ei võinud juhtuda midagi teretulnumat. Ta sai õudselts süüdistajalt veel viimse tõuke vastu pihta ja otsustas samal silmapilgul, et jätab nüüd õiged kui ka valed korjused oma saatuse hooleks. Riielegu või olgu leplikud, nii kuidas tahavad, tema ei pane oma mõistust nende pärast kaalule. Eemaldagu Kemppainen ja Salenjus ta erakonnast — mis sellest on! Aga ega nad ei sõanda, kui ta ütleb, et kuidas sulaga vedada nii rasket koormat. Nii mõeldes võttis ta juba hobuse rakkest lahti ja ratsutas pikema jututa läbi Pukkisaare pajujõosaste vabana mehena kodu poole. Juhtus nii hästi, et saar jäi tema ja koorma vahele. See aitas tal unustada kõiki neid avatud, surnud silmi, käsivarsi ja jalgu, mis jäid talle järele vaatama ja sirutuma tema poole. Homme toimetab ta sinna kolm hobust. Mis neil seal häda on, jäägu Issanda kaitse alla.

Ahvenaisele polnud koduküla iialgi tundunud nii meelepärasesena kui nüüd südaõõ silmapilgul, kui ta, ohjakimbuga hobust lüües, ratsutas üles rannajärsakust.

Need uued rahvaesindajad, kelle võimu all kirikuküla nüüd oli, olid hoopis teissugused kui oma kunna punased. Valvekorral olles ei paindunud nad külainimestega juttu ajama, nad ei pöörnud ka mingit tähelepanu sellele, kas taludesse jäi toidumoonaga oma tarviduseks — nad võtsid, mis meeldis. Nad võtsid ka mehi püna-

kaarti, mahalaskmise ähvardusega. Oli küll kuidagi kõlvanud nii kaua, kui sai juttu pu-
huda tuttavate meestega, aga need olid osalt
korjustena Someri uues rehes, osalt väerinnal.
Ainult mõned vähesed olid kodus ja need olid
praeguse juhatuses sama vähe rahul kui ko-
danlasedki. Mis kuradi rahvavalitsus see oli?
Parajasti just oli turjalt heidetud kodanlaste
ike, kui tulid linna seltsimehed käskima ja
määrama. Kõige paremad maiuspalad tahtsid
endale. Kustaa Kemppainen ei jõudnud nii
palju põletada kui nad jõid ja kirikuviiagi olid
küsinud, kas seda on ja kui palju. Ütlesid hai-
gemajas vaja olevat. Just nagu sellest poleks
aru saadud, milleks nad seda tahtsid. Mäki-
matka nurkades käisid ringi Jonni ja Haru, tu-
handemargalised paberid peos, otsides juhust,
millal saaksid neid edasi toimetada uute või-
mumeeste taskutesse. Aga esimestel päevadel
olid need eriti kanged poisid. Hea, kui sai nad
nii kaugele, et võtsid vastu paberossi. Neid oli
Mäkimatka noorematel poistel päris tagavarad.
Viieteistmeheline jõuk käis mööda kihelkonda
ringi, otsides Eino-Ilmarit, lütseumi õpilast.
Kui see ilmus kirikuküla staapi ja Johansson
kõvasti kinnitas, et Eino-Ilmarit ei ole kodus,
siis naerdi talle näkku ja öeldi:

— Too kurat on ju kodanlane. Päris ko-
danlane. Kuidas niisugust siin sallitakse? Toi-
metage ta kurat võtaks sõnnikuhunnikule!

Niisuguseid sõnu tarvitati tema, Johans-
sonni, kohta, kes ometi siin Kankaal oli vani-
maid töölisühingu liikmeid. Üheskoos Arvo-
härrega olid nad majanõutamiselegi pannud
aluse. Ja sellega olid ühinenud kihelkonnaini-
mesed, nii rikkad kui ka vaesed. Aga Arvo-
härja ja tema, Johansson, olid kogu aja olnud
eesotsas. Ja punakaartigi oli tema, Johans-
sonn, kirjutanud oma nime esimesena. Ja nüüd
ilgeti temale tulla niisugust asja ütlemata! Mis
oli neil, noil võõrastel jõmpsikatel, siin tege-
mist? Tukad olid neil otsa ees kui hobustel ja
laiad püksisääred. Linnas võib-olla oli niisu-
gune mood, aga siin maal oli oma mood ja omad
tiplod.

— Ise võite olla kodanlased ja kuradid!
hüüdis Johansson. — Minule ei tohi tulla nii-
sugust asja rääkima. Meil on siin oma tiplod,
teid pole keegi käskinud siia tulla. Või sõnni-
kuhunnikule... kuradi saadanad, peaksid ko-
danlased teid maha laskma...

— Pietikka on meid saatnud! müristati
Johanssonni ees, ja siis jäi ta üsna sõnatuks.

(Järgneb).

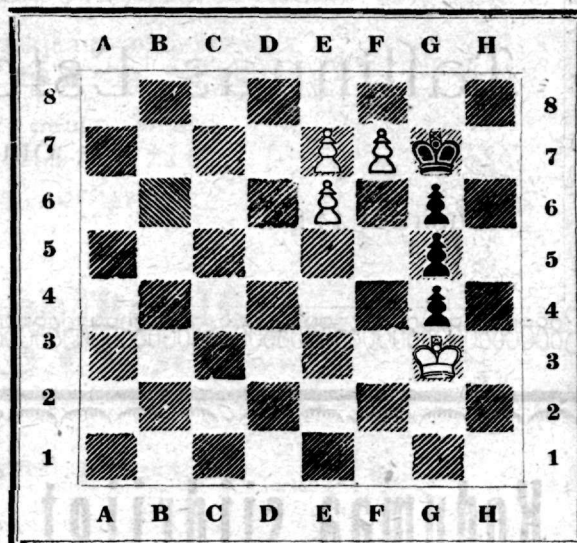
MALE
Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 92.

Kokku seadnud stud. phil. Gustav Vehterstein (Vändras).

„Kaitse Kodu!“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged: Kg3, Ee6, e7 ja f7.

Mustad: Kg7, Eg4, g5 ja g6.

Valged algavad ja annavad matt kolme sammuga.

Lahendused palutakse saata: Tallinn, Narva mnt.
26, krt. 6, A. Burmeister.

O. Jevetski ülesande nr. 89 lahendus.

1. Le2-f2, e3: f2,
2. Ob4-d2 annab matt.
1. (Le2-f2), ükskõik,
2. L või O annab matt

L. Blumenoffi ülesande nr. 90 lahendus.

1. Kg7-f8, Ra6: b8,
2. La7-a1 annab matt.
1. (Kg7-f8), ükskõik,
2. La7-g7 või e7 annab matt.

Õiged lahendused ülesannetel nr. nr. 89 ja 90
saatsid: prof. Th. Lemba ja stud. phil. S. Levitsky (Tal-
linnast), proviisor K. Pärt (Valgast), J. Kalmus (Vändrast).

Eelviimases maleosakonnas on kahjuks mõned
trükkivead, mida hrad maletajad on vist ise juba tähele
pannud ja parandanud, nimelt: alt 9. reas peab olema
f6-f5, alt 4. reas peab olema Kh8-g8, eelviimases reas
peab olema: mustad andsid alla.

K-m.

Hermann Rõivas'e

en-gros-riideäri

asukoht

Tallinnas, Estoonia puiestee 11,
oma majas.

Kõnetraat 14-80.

Telegr. aadr.: Rõivas- Tallinn.

Kodumaa siidriiet

mantliteks, kleitideks ja
pesuks, ning kaelaside-
meid ja salle soovitab
riidevabrik

„TEKLA“

Saadaval vabriku ladudes:

Tallinnas, Viru 14-1.
Tartus, Uus turg 16.
Narvas, Peetri pl. 8.
Pärnus, Riia tän. 48.
Petseris, Riia tän. 1.
Rakveres, Pikk t. 24.

Sügisehooajaks varustab teid kõige
paremini riietega

G. Sahkenberg'i

valmisriieteäri,
kino „KUNGLA“ kõrval

Väike Pärnu maantee 31.

Suur valik meeste ja naiste üliriideid
ja ülikondi.

Kodukaitsjad,

soovitan suures valikus trikoo-pesu, kujut. pul-
lovere, sokke, kindaid, kaelasalle j. n. e.
ja palju muud pudu- ja moekaupa. Korralik
ning õiglane asjaajamine.

Kaasvõitleja **J. Weinberg**

Tallinn, V. Karja 12.

En-gros

En-detail.

EESTI KOMMERTS PANK

PEAPANK: Tallinn, Suur Karja 7.

Osakonnad: TARTU, VILJANDI, PÄRNU,
VALGA, PETSERI, NARVA JA HAAPSALU.

Peapangal oma telefoni keskjaam väljakutsega
„KOMMERTSPANK“.

Peale selle otseühendus panga juhatus-
sega, telefonid nr. nr. 9-89, 1-57 ja 22-09.

TELEGRAAFI AADRESS: KOMPA.

Sissemakstud põhikapital
K r. 1.400.000.—

Võtab raha hoiule

ja maksab kõrget ajakohast protsenti.

Annab laene

veksiite, obligatsioonide ja mitmesuguste väärtuste
kindlustusel.

Ostab ja müüb

välisraha ja čekke, Eesti Hüpoteegi Panga pantlehti
Eesti 1927. a. välislaenu pabereid.

Saadab raha

teistesse linnadesse kodu- ja välismaal.

TOIMETAB KÕIKSUGU PANGAOPERATSIOONE.

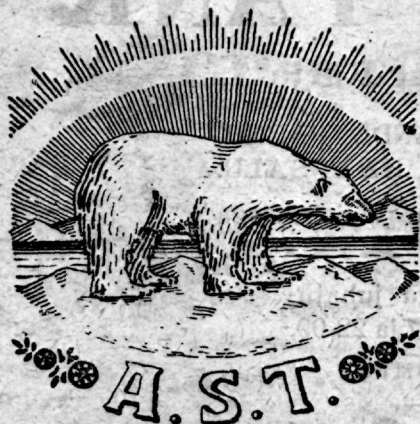
Korrespondendid kõigis kodumaa linnades, alevites ja täht
samates välismaa linnades.

Kiire pangatalitus.

PANGA JUHATUS.

Aktsia-Selts „Textil”

Talinnas * **Koplis**

Oma vabrikud:

**Ketramis-, kudumis-,
apreteerimis-, pleegita-
mis- ja värvimisvabrik**

*

**Vabriku suur- ja
väike-müügilaod:**

KOPLIS, Bekkeri tehas 5.

TALLINNAS, Vene turg 1-4.

" Paldiski mnt.

" S. Juhkentali 46.

NÖMMEL, S. Pärnu mnt. 46.

NARVAS, Peetri pl. 8.

RAKVERES, Pikk tän. 24.

PÄRNUS, Rüütli tän. 28.

PETSERIS, Riia tän. 1.

*

**Sarpinka, Schofi-ruudulised,
pesu- ja käterätikuriided, fla-
nellid, baikad ja kõiksugu
teised puuvillased riided.**

Poolvalmis kaup.

Lõngad käsitsi ja

telgedel kudumiseks.

Suures valikus:

Sise- ja välismaa siidi

ja villaseid kaupu.

Müük vabriku hinnakirjade järele